

Literatúra.

JUDr. Josef Pavlásek, ministerský tajemník v ministerstvu s plnou mocou v Bratislavě: **Sbírka předpisů správních a policajních, platných na Slovensku**, Bratislava 1925. Nákladem vlastním.

Sbírka jest vážným krokem k tomu, aby předpisy správní, buď jen v maďarském jazyku vydané, nebo v Úředních Novinách roztroušené, staly se úřednictvu a obyvatelstvu přístupnými. Ve sbírce byly dosud vydány 2 sešity. Prvý sešit obsahuje předpisy silniční a dopravní policie, dále předpisy o dopravě motorovými vozidly (nař. 29. IV. 1910, čís. 57.000) a předpisy vydané na ochranu turistiky (turistické značky, instituce horských vůdcův a nosičův). V 2. sešitě jsou podány předpisy o kinematografech (nař. z 1. XI. 1919, čís. 174), o tanečních zábavách, koncertech a jiných zábavních podnikách (nař. z 4. VIII. 1901, čís. 64.573), o divadlech (zák. čl. XXXI/1848). Každá dobrá sbírka předpisů z určitého oboru správy vyžaduje, aby jednak příslušné předpisy byly všechny přesně uvedeny, jednak aby aplikace jich v praxi a judikatuře byla aspoň v zásadách zachycena.

Sbírka Pavláskova těmto požadavkům snaží se vyhověti.

Příslušné předpisy uvedeny jsou všechny; důležité jsou prováděcí výnosy min. s plnou mocí. Co se týče překladu slovenského, zdá se mi, že překlad předpisů silničně-policajních jest trochu neohebný. V 2. sešitě zaslouhuje plné pozornosti jasně psaný výklad o pramenech práva kinematografického, jakož vůbec 2. sešit vyniká nad první. Snad by bylo vhodné, aby odkazy na právo v zemích českých byly častější (na př. u divadel) — v zájmu srovnání práva a budoucí unifikace.

Sbírka byla doporučena ministrem s plnou mocí jako pomůcka pro úřady a četnictvo a bude se zájmem orgány těmito uvítána — nejen na Slovensku nýbrž i v zemích českých. L.

Dr. F r a n t. W e y r: **Soustava československého práva státního, druhé vydání 1924**. (Sbírka spisů právnických a národohospodářských, svazek XXIII.)

Profesor ústavního práva na právnické fakultě Masarykovy university v Brně Dr. Weyr vydal r. 1921 první systém československého práva státního. Kniha těšila se velké pozornosti, byla záhy rozebrána a proto autor přikročil k jejímu 2. vydání. Systém zůstal nezměněn. Vykládá se pojem práva státního v soustavě právní vůbec, na to se podává stručný nárys obecného práva státního (str. 16 až 51), pak následuje vlastní československé právo státní. Na konci jest připojen otisk ústavní listiny.

Kniha jest v první řadě určena studentstvu. Podle našeho studijního řádu jest obligátní přednáškou »právo ústavní; při tom budiž v první řadě přihlíženo k československému právu ústavnímu, na rozdíl od starého řádu, kde bylo předmětem »všeobecné a rakouské právo státní«. Bylo by tedy po mém soudu vhodnější (i pedagogicky) nauky tak zv. všeobecného práva státního vykládati v přímé souvislosti s pozitivním právem naším a po případě i cizím. Tím by plastičnost jednotlivých institutů více vynikla a výklad jich by byl názornější.

Při tom nebylo nutno, aby autor všeobecné právo státní vykládal způsobem dosavadním, nýbrž mohl podati i nauky všeobecného práva státního (jako Kelsen v Allg. Staatslehre), tak aby byly v souhlasu s teorií normativní, která se v knize na právo naše uplatňuje. Tím bychom byli obdrželi ucelený obraz práva státního s hlediska jedné theorie a bylo by vyvarováno se jakési duplicitě názorův.

Autor sám pociťuje výklady o všeobecném právu státním (aspoň jak se dosud tradují) jako něco cizího, co odporuje systému knihy i názorům autorovým.

Co se týče výkladů československého práva státního, možno základní jich směr označiti jako československé právo státní s hlediska theorie normativní.

Jest známo, že autoři ústavy teorii tuto nepřijímali a že ústavu pracovali s hlediska platných teorií (německých, resp. francouzských). Není proto vyloučena obava, že při výkladu Weyrově budou jednotlivé předpisy ústavy trochu skresleny, poněvadž byly na jiné tělo šity, než na jakém jsou posuzovány, tak na př. platnost a účinnost zákonův str. 100 a 101.

Autor všude rozlišuje stránku právní a politickou, přesto však s uspokojením vítám, že autor pro právní teorii nezapomínal ani toho, jak se institut v praxi ukazuje a že na mnoha místech připojil některé úvahy politické, začasťe bystře poměry osvětlující. Výklady tyto velmi napomáhají k poznání účelu a vhodnosti toho kterého institutu.

V pozitivní části autor ocenil všechnu literaturu českou, k ústavě sepsanou a ovšem vzhledem k ní některé své původní názory opravil. V některých věcech není ovšem dosud mezi theoretiky jednomyslnosti; na př. o výkladu nařizovací moci vůbec a oprávnění vlády k ní, o zániku mandátu výrokem volebního soudu z důvodů nečestných a p. Některé otázky, na př. o zodpovědnosti, referendu čekají teprve zákonného rozřešení.

Jest proto samozřejmo, že některé předpisy mohou býti různě vykládány. Se své strany bych upozornil na př. na to, že, nebyl-li v zákoně uveden ministr výkonem pověřený (§ 50.), soudce nemůže dle § 102. uznati, že by byl zákon řádně prohlášen. Zákon může podepsati jen ten ministr, který byl výkonem výslovně pověřen a nikdo jiný.

Co se týče Podkarpatské Rusi str. 113, myslím, že spor o jednotný nebo složený stát jest vyřešen již v ústavě samé ve prospěch jednotnosti státu (jednotný celek odst. 1., jednotnost republiky, autonomní území, odst. 2.).

Že by volitelnost byla závislá na aktivním právu volebním (str. 142), jest vyloučeno zněním volebního řádu § 5. Může býti přece zvolen za poslance i ten, kdo nebyl zapsán do seznamů voličských, na př. náš vyslanec v cizině.

Nejsem názoru, že i činnost ministrů jako šefů ministerstev náleží vzhledem k § 64. odst. 2. k příslušnosti vlády (str. 280). Po mém soudu jest činnost výkonná v ústavě přesně rozdělena, mezi presidenta, vládu a ministerstva a nižší úřady správní (§ 85. sqq.) a vláda má jenom to, co nepatří ostatním orgánům. Vláda může si tedy potáhnouti rozhodování o věcech patřících ministerstvu jen když jde o věci rázu politického (což ovšem ona posoudí sama).

Velmi sluší pozdraviti jasně prohlášení autorovo o převzatém rakoušském systému územní samosprávy, str. 299.

Zda president nejv. účetního dvoru může podávati samostatné předlohy, str. 309, jest rozřešeno v § 53. ústavy, který ukazuje tu na zákon čís. 175/19, tedy zákon ten do svého systému přijímá a dovoluje tedy v § 4. podávati »vlastní předlohy«.

K str. 366 bych podotkl, že § 113. poslední věta a § 116 věta 2. byly nahrazeny § 13., resp. § 11. ú. z. z 9. IV. 1920, čís. 293 jako lege posteriori o tomže předměte vydaným. Co se týče všeobecných práv občanů státních, jsem přesvědčen, že nám podrobný výklad francouzské praxe umožní z těchto práv učiniti více nežli německá theorie dříve připouštěla. L.

Rudolf Herrnritt: Österreichisches Verwaltungsrecht. Ein Grundriss der Rechtstheorie und der Gesetzgebung der inneren Verwaltung. Nákładem J. C. B. Mohr-a v Tubinkách 1925, str. 348.

Knihá má býti jednak studijní pomůckou pro celý obor práva správního, jednak pro praktického právníka vodítkem v rak. správním zákonodárství, jež v posledních letech velmi vzrostlo.

Knihá má 2 díly. Prvý díl (všeobecný) opírá se o autorovy: Grundlehren des Verwaltungsrechtes 1921 a má tyto hlavy: I. správa a správní právo, II. právní řád správy, III. správní úkony, IV. policie, V. veřejné právo majetkové, VI. organizace správy; spolková a zemská správa v Rakousku, VII. orgány samosprávné, VIII. řízení správní, IX. správní soudnictví. Nové zákony o řízení správním jsou tu již spracovány.

V druhém dílu probírají se význačnější obory vnitřní správy a to v tomto systému: A) Správa osobního a společenského života. Sem zařadeno obyvatelstvo, chudinství, zdravotnictví, spolkové věci, sociálně politická opatření, sociální pojištění.

B) Správa hospodářského života, totiž výroba prvotní a síly přírodní, živnosti, doprava.

C) Správa duchovního života (náboženství, vzdělání).

V dodatku se vylučují poměry vojenské. Na konci jest k jednotlivým oddílům zvláštní části uveden přehled význačnější literatury.

Rozsáhlost materie práva správního přináší sebou, že v 2. oddílu jsou začasť jen vůdčí zásady té které úpravy vylíčeny a v detailech odkázáno na příslušné zákony, které jsou citovány.

Kniha podává jasný přehled nyní platného rakouského práva správního a zasluhuje plné pozornosti i v českých zemích naší republiky. L.

JUDr. a PhDr. Bohumil Baxa: **Parlament a parlamentarism.** Parlament, jeho vývoj, složení a funkce. Díl I. Praha III. 1924, str. 345. (Nákladem Jana Košatky.)

Autor, nyní profesor právnické fakulty Masarykovy university v Brně vydal r. 1913 v Knižovně Sborníku věd právních a státních (řada státovědecká čís. XXVII.) Parlament I. díl.

Změněné poměry po válce učinily nutným I. díl a připravený již II. díl podstatně přepracovati. Výsledkem toho jest svrchu uvedené dílo autorovo, resp. jeho I. díl. Nejprve v hlavě I., str. 7—133 podává se historie parlamentu anglického a francouzského, vytýkají se jejich rozdíly a vylíčuje se vývoj soustavy parlamentní na pevnině a zápas principu monarchistického a demokratického. Rozdíl mezi monarchiemi konstituční (na př. ve státech německých, Rakousku) a parlamentní (na př. v Anglii, Belgii) není rázu právnického, nýbrž politického. V hlavě 2. str. 133 až 237 vylíčuje se organisace a kompetence parlamentu vůbec a v hlavě 3. str. 238—345 parlamentu československého.

Všechny vážnější otázky práva parlamentního (referendum, poměrné zastoupení, system komor, volební období, dále co do působnosti funkce zákonodárné, správní, autonomní a soudcovské jsou tu probrány v souhlasu s dosavadními teoriemi s některými bystrými postřehy politickými.

V hlavě, jednající o našem parlamentu, líčí se období revoluční (Národní výbor, revoluční N. S.) a období zákonné, vzniklé volbou nového N. S. v dubnu 1920. Zvláštní kapitola věnována pojednání o Stálém výboru.

Jest samozřejmo, že při mladém našem státu není dosud dosaženo ve vědeckém spracování ústavy shody. Tak na př. neshodují se s autorem, který v revoluční době neuznává právo soudů zkoumati nařízení Národního výboru — str. 241. Národní výbor úmyslně některé emanace svojí vůle označil jako zákon, jiné jako nařízení. Že by § 22. úst. listiny stal se pouhou ideou bez skutečného vnitřního obsahu, nelze tvrditi u ústavy sotva několik let staré a přesně formulované. Na str. 300 autor ve shodě s jednacím řádem do senátu (§ 75.) uznává, že návrhy senátu mohou se státi zákonem i přes odpor sněmovny poslancecké; § 44., odst. 2., věta poslední. Jsem však názoru, že to odporuje § 42., »pokud § 43., 44. neustanovují jinak«. V § 44. se nemluví o tom, že by usnesení senátu samo stačilo (§ 44. jako ustanovení výmínečně sluší vykládati restriktivně) a proto platí princip souhlasu obou sněmoven, § 42. odst. 1. Že by zákon mohl se státi zákonem bez podpisu presidentova (str. 303), nezdá se mě býti vzhledem k § 51. a 102. vůbec možno. Podpis presidentův jest nutný, poněvadž znamená osvědčení správního postupu zákonodárného.

Kniha jest prvním podrobným rozbořem parlamentarismu vůbec v naší republice a zasluhuje vši pozornosti. 2. díl bude jednati o soustavě parlamentní a o řádech parlamentních (vnitřním životě parlamentu) a bude tu zkušenost autorova jako člena parlamentu cenným prostředkem výkladu praxe parlamentní. L.

Prof. Dr. In. Arnošt Bláha: **Sociologie sedláka a dělníka**. Prvý svazek sociologické knihovny menší řady. Orbis, Praha, str. 194, Kč 25.—.

Masarykova Sociologická společnost, založená před rokem, začíná uskutečňovati svůj krásný program: vydáváním dvojí řady sociologických děl domácích i cizích vyplňovati velmi citelnou mezeru naší literatury sociologické. Za první svazek menší řady zvolena byla Sociologie sedláka a dělníka, jejímž autorem jest výtečný sociologický pracovník brněnský universitní profesor Dr. A. I. Bláha.

Na problém dělníka a sedláka dívá se autor se zorného úhlu vědeckého poznání, že tělesný i duševní a mravní profil člověka utvářen jest do velké míry jeho okolím, povoláním, pracovní technikou.

Dělníkem jest autorovi ten, jehož povolání charakterisováno je prací převážně hmotnou, směřující k produkci hospodářských statků. Dělník jest zároveň pracovně nesvoboden, neboť jest vlastníkem holé pracovní síly bez vlastních prostředků výrobních. Tato nesvoboda vede k hospodářské inferioritě, často i chudobě, a bídě. Dělnická vrstva zhusta postrádá nutného životního minima k ukojení svého lidství po stránce nejen tělesné, ale i duševní. Stav, stávající se takřka dědičným následkem nedostatečné péče o děti. Tato nedostatečná hospodářská situace dělníkovy zhoršuje se v tom poměru, jak sestupujeme k nižším podtypům dělnického člověka, a naopak zlepšuje se postupem k vyšším podtypům; tak dělníci zvláště kvalifikovaní svými hospodářskými poměry jsou jistou dělnickou elitou, a tvoří — zvláště mají-li domek či menší hospodářstvíčko — přechodný stav k středním společenským vrstvám. Hmotně vykazuje dělnický profil pravidelně nižší fyzickou i psychofyzickou úroveň. Je to důsledkem zmíněné již hospodářské inferiority, jevící se hlavně v bídných často poměrech bydlení, šacení, stravování atd. Rovněž tak ovlivněn je i sloh dělníkovy života, jenž jest spíše strohý, drsný, neumělkovaný, bez vkusu a zdvořilosti.

Psychicky vykazuje dělnická vrstva ovzduší »napjaté, jistý rys zaujatosti, bojovnosti, nepřátelství« vůči panující třídě podnikatelské. Neboť dělník slabý existenčně i hospodářsky spojití se musel v massu spoludruhů, aby touto silou spojení vytvořil rovnováhu proti moci svého zaměstnavatele. Tím dáno jest vědomí těsné pospolitosti, solidarity směrem dovnitř, navenek pak příkré oddělení dělníkovo od ostatní společnosti, vůči níž naplněn jest vzdorem a nenávistí. Vyšší třídy společenské jsou mu třídami trubců, lenochů a příživníků; dívá se na ně beze všeho porozumění. Proto se tak snadno v dělníkovi ujmá demagogie, nejkrajnější politické a hospodářské iluze a utopie. Tím více, neboť další stránkou jeho psychičnosti jest daleko spíše impulsivnost, výbušnost a nepředvídavost, než racionelní poznání a ukáznění.

Tento krajní profil dělníka jest již dnes na ústupu. Autor věří, že vědecké poznávání společnosti, zejména správné oceňování všech tří faktorů průmyslové výroby: kapitálu, práce a spotřebitelského obcenstva — povede k správnému hodnocení práce dělníkovy na jedné, a důležitosti kapitálu na druhé straně, což ulomí protivy a zharmonisuje poměr dnešních rivalů. Hospodářský »absolutism« jest již dnes překonán, nutno však přes dnešní stadium jakési »hospodářské konstituční monarchie« přejíti plně v panství »hospodářské demokracie«. Již dnes se »cítí, že vyrábět bez zřetele na společnost jest nečestno«. Přejíde čas, že podnikatel za svoji práci bude žádat nejen odměnu hmotnou, ale hlavně mravní. Nutno prostě nikoli klást kapitál a práci proti sobě, nýbrž vedle sebe, protože obě je naprosto nutno a důležité.

Nutno zvýšit fyzický i psychický profil dělníkův; jeho životní linie musí stoupatí ke střední úrovni životní. To zároveň bude znamenatí »stálé vzdalování se od extrémních názorů a metod, nauk revolučních a nenávistných«. Tu může zejména blahodárně působiti vědecké řízení práce, jež klade důraz nejen na tělesné uzpůsobení k práci (a contr. Taylorismu, na jehož chyby autor poukazuje), nýbrž i na duševní, totiž na radost a potěšení z práce. Jen tak se docílí optimálního efektu pracovního, jakož i toho, že dělník přestane se cítit někým, kdo se společností nemá nic společného,

najde naopak na ní zájmu, a jeho »pracovní energie vědomě a ochotně se vřadí v koncert a konsensus ostatních pracovních energií společenských«.

Selství. Sedlák je ten, jenž hospodaří na půdě a z půdy, jemuž je země střediskem práce i zájmu. On první z členů společnosti přeměňuje hmotnost země na ducha; práce to svízelná. Přes to je mu země láskou a touhou. Sedlák má hlad po půdě, instinktivně vzniká v něm záliba po širokých lánech půdy. Tato *zemitost* — jak autor nazývá vztah sedlákův k půdě — je podstatným znakem selskosti. Ona vytváří jeho fyzický i psychický habitus.

Fyzicky je sedlák tělesně silný, se svaly jednostranně vyvinutými, zdravý a otužilý, typ převážně svalový.

Psychicky je pomalý, neosobní, nedůvěřivého, chladného a předpojatého temperamentu, spíše egoista. Příčinou je tu zejména soběstačnost práce selské, jež přes pokračující i na venkově specialisaci stačí stále ještě k ukončení nezákladnějších potřeb životních. Tím dána je zároveň technická i pracovní izolovanost sedlákova od ostatních lidí, následkem jeimž opět je izolovanost mravní: »lhostejnost a chladnost ke všemu, co se nedotýká přímo jeho zájmu«. Spoléhání na sebe vytváří větší sebevědomí, často přecházející v pověstnou selskou pýchu. Produktem izolovanosti s druhé strany jest nedůvěra, zejména nedůvěra ke všem vyšším společenským vrstvám. — Ústředím sedlákovy psyche je hospodářský zájem, jenž ovlivňuje i jeho názory na rozum, vzdělání, umění atd. Nemá proň na př. cenu to vzdělání, jež nedovede sjednatí majetku. Proto po většině si přilíš cení vzdělání školního. K umění naprostá — ne-li nechápavost, tož lhostejnost.

S druhé strany však jeho práce učí trpělivosti, zkušenosti, předvídatosti. Principem poznání je mu zkušenost. Vyplyvající pomalost myšlení a zvyků mění se často v umíněnost, ba paličatost. Sedlák, jenž více se stýká se zvířaty a věcmi než s lidmi, nerad a pomalu mění své zvyky, nerad se vpravuje do nových situací. Žije pomalu a klidně, klidně i umírá. Atmosféra duševní stálosti a nehybnosti dává vznik mohutné tradici. Hospodářská tradice zahrnuje všechny potřeby těla, náboženská pak duše. Sankce náboženství a morálky je tu ovšem metafyzická a heteronomní. »Zásluha venkova tkví právě v tom, že je královstvím tradice«, praví autor, a tím je venkov bezpečnou zárukou stávajících mocenských řádů. Je zároveň zdravou brzdou často nezrozumitelného chvatu a pokroku městského, neboť sedlák — jakožto svobodný a svůj člověk — »má chlad k politickým novotám, utopím a snům.«

Právě vylíčený typ sedláka — jehož pozměněné a úpadkové formy autor dále popisuje — se mění zasahováním města do vesnice. Poněvadž pak toto zasahování je často neorganické, nevnitřní, jen vnějšíkové, vzniká tu řada poruch společenských i mravních, neboť »civilisací možno napodobit, ale kulturu nutno zažít«. Východiskem k správnému poměru a uzdravení tohoto stavu spatřuje autor nikoli v teoriích, hlásajících útěk od kultury k prvotnímu životu, ani ne v některých novějších vidinách o zničení venkova utvořením veleměst pro veškero lidstvo: »není alternativa, či ruralism, či urbanism, je ještě něco třetího, a to je *r u r b a n i s m*, vyrovnání mezi městem a venkovem, duchem a hmotou, kulturou a přírodou ve smyslu zduchovnění hmoty a zkulturnění přírody«. Nutno prohloubiti smysl rolníkovy práce, zracionalisovati jeho metody pracovní, zvýšit jeho životní úroveň. »Jedině kultura hlavy i srdce může překonat zdršňující vliv přírody.«

Jedině tak možno vyřešiti správně k celonárodnímu prospěchu otázku selství, jež je nesmírně cennou složkou národní společnosti, poněvadž »v lidu je pathos a síla, bez zemitosti není národní duševnosti a kultury.« —

Podávající recenzi o Bláhově knize, schválně jsme obšírněji uvedli autorovy myšlenky; jeť dílo toto znamenitou monografií sociologickou za vědeckým poznáním národní společnosti, příkladnou analysou společenských vrstev; a vedle své vědecké náplně poskytuje i vzácnou náplň mravní, propagující všude zajištění nejen materiálních, ale i mravních potřeb pro každého jedince, aby zharmonisováním veškerých společenských vrstev dána byla základna blaha a štěstí každému.

Dr. Ráliš.

»O sociologických kořenech kapitálu a povaze zvlášť kapitálu peněžního« vyšel právě ve formě knižní rozbor látky, o níž Dr. Jos. Fořt přednášel na valné hromadě národohospodářské společnosti v Praze, konané 17. ledna t. r. Pojetím látky a způsobem zpracování jest Fořtův spis v odborném našem písemnictví práci ojedinělou. Jeho obsah jest namířen proti bludům a neujasněnostem, které o podstatě a úkonech kapitálu v důsledku politické agitace trvají ve valné části vrstev lidových. Konečnou poučkou jest závěr, že technickou příčinou nynějších obecných nesnáží hospodářských jest vznikle očuzení kapitálové, takže jediná cesta k »obnově« hospodářské, a u nás i ku zabezpečení budoucnosti politické, spočívá v takovém vedení věci státních, aby přirozený proces nové tvorby kapitálové opět do chodu byl uveden.

Gruberův slovníček.

Sociální ústav R. Č. S. vydal ku počtě svého předsedy prof. Dr. Josefa Grubera, zesnulého dne 3. V. 1925, malý sborníček, obsahující několik článků, vztahujících se na činnost jmenovaného v různých odvětvích jeho působnosti. První článek napsal Dr. Jos. Macek a pojednává o životě Gruberově a o jeho činnosti vědecké. Prof. Dr. Gruber narodil se dne 3. XI. 1865 v Luži ve východních Čechách jako syn řemeslníka. Skvelé jeho nadání přivedlo ho na střední školu do Litomyšle, kde r. 1885 maturoval. Za 5 let na to dosáhl doktorátu práv na Karlově universitě po výtečně vykonaných studiích. Téhož roku přijat byl do státní konceptní služby u policejního ředitelství v Praze a na začátku roku 1893 jmenován byl koncipistou Pražské obchodní a živnostenské komory. Habilitoval se na vyzvání Dra Bráfa r. 1901 na Karlově universitě v Praze, byl profesorem na české technice v Praze a od r. 1909 na právnické fakultě Karlovy university. Po převratě stal se v úřednické vládě r. 1920 ministrem sociální péče. Prof. Macek ve své posmrtné vzpomínce vyzdvihuje hlavně tři obory působnosti prof. Dr. Grubera: jeho generální sekretářství Národohospodářského ústavu při České Akademii, jeho redaktorství »Národohospodářského Obzoru« a jeho činnost učitelskou na universitě. Vedle toho zmíní se prof. Macek o činnosti Gruberově při založení technického musea, o jeho spolupráci při řešení řemeslnických otázek a při snahách po zlepšení postavení živnostnictva.

Druhý článek napsal odb. rada ministerstva soc. péče dr. Eugen Štern a líčí se v něm činnost Gruberova jako ministra sociální péče. Gruber položil základy k řadě různých zákonů a opatření ministerstva sociální péče a autor končí svojí stať tvrzením, že činnost Gruberova v ministerstvu sociální péče byla opravdu všestranná, pamatující i na podrobnosti a věci, o které po pravidlu non curat praetor: Byla vůdčím v nejlepším slova smyslu.

Dr. B. Živanský vzpomíná na působení Dra Jos. Grubera v Obchodní a živnostenské komoře pražské. Vzpomínka tato psána jest zřejmě na základě pečlivě sebraného materiálu spisovného a tvrdí se v ní, že činnost Gruberova v Obchodní komoře šla paralelně s jeho činností vědeckou.

Další stať, Dr. J. Janko: »Prof. Dr. Gruber statistikem«, uvádí, že mezi obory vědecké práce, ve kterých Gruber pracoval, je na význačném místě i statistika. Zde zdůrazňuje se také činnost Gruberova u kólebky naší státní statistiky, neboť, Gruber patřil mezi nejlepší členy Státní rady statistické.

Sborníček ukončen jest bibliografií vědeckých a literárních prací prof. Dra Grubera, kterou dle jeho záznamů sestavil Aug. Žalud.

Kniha opatřena jest zdařilou fotografií Gruberovou a bude milou vzpomínkou všem citelům zesnulého. Bohužel jest v knize velmi málo věnováno Gruberovi jako vysokoškolskému učiteli a přece Gruber znamenal pro výchovu našeho právnictví dorostu v prvých dvacetipěti letech tohoto století velmi mnoho. On patřil vedle Bráfa k našim nejlepším učitelům národního hospodářství a vychoval řadu odborníků, vědecky pracujících v oboru politické ekonomie a statistiky. Horna.